

УДК 347.23

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v4.2022.8>**В. Никифорак,**кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного права

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

С. Галкевич,кандидат юридичних наук,
доцент кафедри приватного права

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВІДЧУЖЕННЯ ЧАСТКИ У ПРАВІ СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ

Появі конструкції права спільної власності ми повинні завдячувати римським юристам, оскільки вони виділили з поміж інших ті відносини, в яких на одну й ту ж річ і в той же час на законних підставах (титулі) встановлюється право власності одночасно кількох осіб. Разом з тим, деякі правознавці вважають реальними передумови для того, щоб стверджувати, що «спільна власність виникла задовго до виокремлення приватної власності, яка пов'язується з відстороненням окремих соціальних груп від засобів виробництва» [6, с. 138]. Позиція інших виражається в тому, що «загальні положення про право власності, його виникнення і припинення повною мірою застосовуються і до спільної власності» [11, с. 119]. Попри таку невизначеність щодо історичної черговості появи інститутів приватної та спільної власності, вони пройшли тривалу історію розвитку та вдосконалення, внаслідок чого сьогодні ми маємо загальну концепцію права спільної власності, яка набула усталених ознак, що дозволяють «відтінити» специфіку відносин спільної власності.

Основні ознаки права спільної сумісної власності, а саме «єдність об'єкта та множинність суб'єктів права власності» [19, с. 454] обумовлюють її поділ на спільну часткову та

спільну сумісну. Критерієм розмежування цих видів є наявність, а точніше визначеність часток співвласників у праві власності на певну річ. Як наслідок спільна сумісна власність відрізняється від спільної часткової тим, що в ній частки співвласників заздалегідь взагалі не визначені (іншими словами «право спільної сумісної власності є без частковим правом спільної власності» [8, с. 126]), у зв'язку із чим спільна «сумісна власність характеризується меншою ідентифікацією зв'язків між співвласниками» [6, с. 140]. Натомість такі частки встановлюються за згодою співвласників або ж в судовому порядку лише у випадках припинення спільної власності шляхом поділу майна, виділення з нього частки або перетворення спільної сумісної у спільну часткову власність. В свою чергу спільна часткова власність, яку згідно ч.4 ст.355 ЦК України умовно можна назвати пріоритетною у зв'язку із законодавчим закріпленням презумпції спільної часткової власності, передбачає наявність визначених часток у праві власності на майно. Внаслідок того, що «співвласники визначили частки в праві вони можуть їх співвіднести між собою вартістю та ідеальним обсягом (кількістю)» [6, с. 140].

В рамках даного дослідження ми хочемо зосередити увагу на питанні

перетворення спільної сумісної власності у спільну часткову, оскільки саме в цих «прикордонних ситуаціях трансформації на практиці і виникають проблеми функціонування спільної власності» [11, с. 120]. Особливо актуальним це питання стає в разі виникнення, а точніше оформлення спадкових прав стосовно майна, яке за життя спадкодавця перебувало у його спільній сумісній власності з іншими співвласниками. При цьому проблеми загалом виникають лише стосовно можливості відчуження (спадкування) нерухомого майна як об'єкта спільної власності, на яких ми й зосередимо увагу.

В межах існування інституту спільної власності на нерухоме майно у співвласників виникають відповідні права та обов'язки, які обумовлюються тим, що вони разом володіють, користуються та розпоряджаються однією нерухомою річчю. В даному разі необхідно говорити про правовий режим спільної власності на об'єкти нерухомого майна, який на думку А. Лозового є «об'єктово-суб'єктивним, оскільки пов'язується як з об'єктами нерухомого майна, що перебувають у спільній власності, так і правовим статусом співвласників, тобто наявністю в них певного кола прав та обов'язків певного обсягу» [6, с. 139]. У більш загальному розумінні зміст правового режиму майна становлять: «по-перше, сукупність таких елементів як певний порядок регулювання, виражений через комплекс взаємозалежних правових засобів регулювання майнових відносин; по-друге, він складається стосовно певного об'єкта регулювання; по-третє, включає певну мету або спрямованість правового регулювання» [14, с. 284].

За підставами виникнення правового режиму спільної сумісної власності на нерухоме майно ця власність, на думку Н.Ю. Христенко, ділиться на наступні види: «сумісну власність подружжя; сумісну власність батьків і дітей; сумісну власність членів

особистого селянського господарства; сумісну власність членів сім'ї приватизованої квартири; спільну сумісну власність членів об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» [18, с. 11]. В свою чергу особливість суб'єктного складу кожного із вказаних видів обумовлює на практиці специфіку відчуження об'єктів спільної сумісної власності, включаючи їх спадкування.

Беручи до уваги спільну сумісну власність подружжя зазначимо, що визначення частки у спільному майні або його поділ з метою подальшого відчуження одним з подружжя своєї частки можливе на підставі відповідного договору між подружжям (договору про поділ спільного майна; договору про виділ майна дружині, чоловікові зі складу усього майна подружжя; договору про визначення часток у праві на майно, що знаходиться у спільній сумісній власності) або ж шляхом нотаріального оформлення свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя.

Згідно Сімейного кодексу України «спільне майно подружжя може бути поділено між подружжям за їх згодою, тобто добровільно шляхом укладення договору про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності» [2, ч.2 ст.69]. Договори про поділ подружнього майна «мають на практиці, мабуть, найбільше поширення порівняно з іншими договорами подружжя» [3, с. 81]. Вказаний договір, предметом якого є наявне майно подружжя, може: а) виступати у ролі самостійного договору; б) включатися у структуру шлюбного договору як його окрема умова, що не буде суперечити законодавству [9, с. 70-71].

Можливість укладення договору про виділ нерухомого майна дружині, чоловікові зі складу усього майна подружжя передбачена ч.2 ст.69 СК України. В даному випадку «основна відмінність між поділом майна та виділом майна полягає у тому, що в разі

поділу право спільної власності повністю припиняється щодо всього майна подружжя» [10, с. 415].

Договори про визначення часток у спільному майні «можуть вчинятися, до прикладу, в тих випадках, коли річ є неподільною чи якщо режим спільності з тих чи інших причин не забезпечує інтереси подружжя і кожний з них хоче одержувати прибуток і нести витрати, пов'язані з майном, у певній частці» [10, с. 416]. Результатом даного договору є припинення спільної сумісної власності подружжя і встановлення спільної часткової власності.

Слід відзначити, що чинне сімейне законодавство України передбачає можливість укладення між подружжям такого договору, за яким відбувається відчуження одним із членів подружжя на користь іншого своєї частки у праві спільної сумісної власності без її виділу [2, ч.2 ст.64]. При цьому, О.В. Михальнюк переконана, що «вказаний договір може бути включений у групу подружніх договорів лише умовно, оскільки в даному випадку можна говорити не про самостійний договір, а про механізм здійснення правочинів із майном подружжя» [7, с. 69].

Мета, яку переслідує подружжя при укладенні вище зазначених договорів, так чи інакше потребує визначення частки у праві спільної сумісної власності на певне майно. Якщо ж «частки, що належать подружжю, не будуть чітко визначені, то укладення ними таких договорів є неможливим, оскільки без наявності згоди сторін договору (одного з подружжя та третьої особи) щодо суттєвих умов договору (предмет, ціна), такий договір за правилами ЦК визнається нікчемним» [8, с. 125]. Аналогічна ціль переслідується у випадку оформлення свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя, яке на думку О. Печеного, є «певним анахронізмом» [11, с. 122]. Дійсно, згідно Закону України «Про внесення

змін до Закону України «Про нотаріат» щодо державного регулювання нотаріальної діяльності» від 6 вересня 2012 року, така нотаріальна дія як видача свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя, набутого ним під час шлюбу, була виключена. Проте, 14 липня 2020 року був прийнятий Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про нотаріат» щодо усунення законодавчих колізій та прогалин», яким «анахронічна» стаття 70 Закону України «Про нотаріат» була відроджена, внаслідок чого нотаріуси знову мають право видавати подружжю (або одному з них) на підставі їх заяви, вчиненої під час шлюбу або після його розірвання, свідоцтво про право власності на частку в спільному майні подружжя, набутому ним за час шлюбу. Підтримуючи позицію законодавця зазначимо, що не вважаємо зазначене свідоцтво анахронізмом, оскільки оформлення такого свідоцтва, на нашу думку, є значно зручнішим та простішим, аніж укладення між подружжя будь якого із вказаних вище договорів.

Окрім договірної порядку трансформації спільної сумісної власності в спільну часткову (або ж взагалі припинення спільної сумісної власності та виникнення приватної власності кожного з подружжя), потреба відокремлення частки може виникнути й в разі смерті одного з подружжя. В цьому контексті нам необхідно послатися на ст.1226 ЦК України, якою передбачено, що «частка у праві спільної сумісної власності спадкується на загальних підставах» [1, ч.1 ст.1226].

Аналіз наведеного законодавчого положення дозволяє зробити висновок, який є прямо протилежним попереднім позиціям стосовно особливостей спільної сумісної та спільної часткової власності. Справа в тому, що у ст. 1226 ЦК України йдеться про частку у праві спільної сумісної власності, яку ми апіорі вважаємо без-

частковою. Аналогічні приписи про частку у спільній сумісній власності ми знаходимо в статтях 370, 371, 372 ЦК України та статтях 64, 67, 70 СК України тощо. В цьому аспекті вважаємо за доцільне послуговуватися думкою О. Печеного, який вважає, що «законодавець все ж таки припускає існування часток у спільній сумісній власності у латентному, прихованому стані» [11, с. 123]. Тобто, коли відносини співвласників так би мовити стабільні, то вони якраз й перебувають у такому прихованому стані. Натомість, якщо така стабільність порушується, то це, зазвичай, пов'язано з потребою поділу спільного майна, виділення з нього частки, або ж перетворення на спільну часткову власність.

Трансформація спільної сумісної власності подружжя у спільну часткову може як обумовлюватися волею одного з них (зокрема вираженою у заповіті, складеному за життя одного з подружжя), так і впливати із законодавчих приписів, які визначають порядок спадкування майна, що перебуває у спільній сумісній власності.

Відповідно до ч.2 ст.1226 ЦК України спадкодавець вправі заповісти свою частку у праві спільної сумісної власності, не визначаючи та не виділяючи її в натурі. При цьому «конкретний розмір частки у цьому випадку визначатиметься вже після відкриття спадщини» [4, с. 29]. Одразу відзначимо, що наведене положення на практиці викликає найбільше питань та заперечень.

Аналізуючи дану проблему, приходимо до висновку, що наведене право спадкодавця повною мірою узгоджується з правом заповідача на свій розсуд визначати обсяг спадщини, що має спадкуватися за заповітом [1, ст.1236]. Згідно ст.1218 ЦК України до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його

смерті. Це означає, що учасник спільної сумісної власності має право заповідати свою частку до її визначення та виділу, а після смерті учасника спільної сумісної власності свідоцтво про право на спадщину видається лише після виділу або визначення частки померлого у спільному майні.

Проте, визначення частки та виділ її в натурі є різними, за юридичними наслідками, діями. Визначення частки передбачає встановлення ідеальної (арифметичної) частки у праві на спільне майно, в той час як виділ передбачає отримання учасником, який виділяється, певного майна зі складу спільного у натурі та (або) грошової компенсації, й тягне за собою припинення права спільної власності для того учасника, який виділився. Відтак, цілком зрозуміло, що заповідач має право розпорядитися своєю часткою до її виділу, оскільки після здійснення виділу він перестає бути співвласником і розпоряджається майном вже не як часткою у спільному майні, а за правилами про розпорядження індивідуальною власністю. Вести мову про необхідність виділу частки до видачі свідоцтва недоцільно, адже виділ відбувається або на підставі договору, укладеного між усіма співвласниками, незалежно від того, чи є вони водночас спадкоємцями, або на підставі судового рішення [1, ст. 364, 370].

Таким чином, не дивлячись на те, що законодавство дозволяє заповідцеві визначати юридичну долю належного йому майна, в тому числі спільного сумісного, не виділяючи з нього часток в натурі, водночас це ж законодавство не надає нотаріусу права здійснювати виділ такої частки після смерті заповідача (спадкодавця).

У випадку смерті одного з учасників права спільної сумісної власності передусім необхідно визначити частку померлого у спільному майні, яка й буде об'єктом спадкування. Але ж не всі співвласники мають право у безспірному нотаріальному порядку

оформити свідоцтво про право на частку. Таким правом, з усіх можливих учасників спільної сумісної власності, фактично наділений лише другий з подружжя, що спадкує частку у спільній сумісній власності. Зокрема у п. 4.22 Глави 10 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України зазначено, що «при оформленні спадщини як за законом, так і за заповітом нотаріус у випадках, коли із документа, що посвідчує право власності, вбачається, що майно може бути спільною сумісною власністю подружжя, повинен з'ясувати, чи є у спадкодавця той з подружжя, який його пережив і який має право на 1/2 частку в спільному майні подружжя» [12, п.4.22].

Можливість видачі нотаріусом свідоцтва про частку в спільному майні, за заявою інших учасників спільної сумісної власності, на жаль не передбачена чинним законодавством України. Тому для успадкування частки у спільній сумісній власності після смерті іншого учасника спільної сумісної власності, питання визначення належної спадкоємцеві частки у спільній сумісній власності, необхідно вирішувати виключно у судовому порядку. Втім, навіть суд, виносячи рішення про визнання права власності спадкоємця на певну частку в спільному майні, яка належала спадкодавцеві, не зможе відійти від засад рівності часток усіх учасників спільної сумісної власності. Це обумовлено тим, що презумпція рівності часток учасників спільної сумісної власності може бути спростована договором між ними або рішенням суду лише за їх життя. Натомість після смерті хоча б одного з співвласників така презумпція стає неспростовною [11, с. 126]. У зв'язку із цим, «частка померлого співвласника у спільній сумісній власності не може бути змінена за рішенням суду, оскільки для оформлення права на спадщину закон не вимагає рішення суду про визначення частки спадкодавця» [17, с. 272]. Більше

того, визначення судами такої частки згідно Листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування» від 16.05.2013 року взагалі суперечить приписам цивільного процесуального законодавства, «оскільки судом вирішується питання про права осіб, які не є сторонами процесу та у зв'язку зі смертю не мають цивільної процесуальної правоздатності і дієздатності» [5]. Саме тому слід погодитись із думкою І.В. Спасибо-Фатеевої, яка вважає, що «некоректно прив'язувати оформлення спадкових прав із виділом або з визначенням часток у майні, адже спадкоємці не ставлять питання про визначення їм часток у майні, а лише про оформлення прав на це майно» [15, с. 67-68].

Узагальнюючи наведені аспекти проблеми спадкування частки у справі спільної сумісної власності, зазначимо, що на думку більшості науковців дії нотаріусів щодо відмови в оформленні права на спадщину з причини невизначеності частки спадкодавця у спільному майні є незаконними і нелогічними, принаймні в тих випадках, коли між співвласниками або спадкоємцями відсутній спір. Ми також розділяємо наведену позицію і обґрунтовуємо її тим, що відповідно до п. 4.22 Глави 10 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України нотаріуси мають право видавати свідоцтво про право на спадщину одному з подружжя, зокрема тому який пережив іншого, на 1/2 частку в спільному майні подружжя. Якщо презумпція рівності часток у спільній сумісній власності після смерті одного із співвласників, як ми зазначали вище, є безспірною, то чому нотаріус не має право арифметично вирахувати частку, яка припадає на спадкоємця (спадкоємців)? Саме тому, вважаємо за доцільне внести додатковий пункт до Глави 10 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України,

в якому передбачити, що в разі смерті одного з співвласників майна, яке перебуває у спільній сумісній власності, нотаріус має право видавати спадкоємцям свідоцтва про право на спадщину (на її відповідну частку), виходячи з розміру частки, яка припала на померлого співвласника.

Підсумовуючи вище наведені положення відзначимо, що на практиці виникає безліч проблем, пов'язаних із можливістю відчуження та спадкування частки у спільній сумісній власності на нерухоме майно. І якщо таких проблем немає за життя усіх співвласників майна, оскільки вони можуть у договірному порядку поділити майно або трансформувати режим спільної сумісної власності у спільну часткову, то в разі смерті одного із співвласників без судового порядку оформлення спадкових прав ніяк не обійтись. Натомість ми переконані, що в даному разі підстав для звернення до суду немає, оскільки все можна вирішити у добровільному порядку. Позов за окреслених обставин немає сенсу, оскільки суд лише підтвердить той факт, що частки співвласників є рівними, як це й закріплено в законі. До того ж при спадкуванні мова не йде про визначення частки померлого співвласника у праві спільної сумісної власності (оскільки це суперечить цивільному процесуальному законодавству), а відбувається виключно правонаступництво, тобто визнання за спадкоємцями права на певну частку, яка належала спадкодавцеві. Натомість, якщо між спадкоємцями виникає спір стосовно належних їм часток, то зрозуміло, що в такому разі звернення до суду є необхідним, логічним і правильним.

Робота присвячена науковому дослідженню актуального питання про відчуження та спадкування частки у праві спільної сумісної власності. Попри сформовану доктринальну позицію стосовно безчастковості спільної сумісної

власності, чинне законодавство містить цілий ряд приписів про «частку у спільній сумісній власності». У роботі зроблено висновок, що це не є технічною чи іншою помилкою, натомість законодавець припускає існування часток у спільній сумісній власності у латентному, прихованому стані. Зокрема, якщо відносини співвласників є стабільними, то частки якраз й перебувають у прихованому стані. Якщо ж така стабільність порушується, що може бути пов'язано з поділом спільного майна, виділенням з нього частки або перетворенням на спільну часткову власність, то частки стають чітко визначеними.

В роботі зазначається, що трансформація спільної сумісної власності подружжя у спільну часткову може як обумовлюватися волею одного з них, так і впливати із законодавчих приписів, які визначають порядок спадкування майна, що перебуває у спільній сумісній власності. Згідно ЦК України спадкодавець вправі заповісти свою частку у праві спільної сумісної власності, не визначаючи та не виділяючи її в натурі. Конкретний розмір частки у цьому випадку визначатиметься вже після відкриття спадщини. Попри те, що законодавство наділяє заповідача таким правом, це ж законодавство не надає нотаріусам права здійснювати виділ такої частки після смерті заповідача. В безспірному нотаріальному порядку оформити свідоцтво про право на частку з усіх можливих учасників спільної сумісної власності наділений лише другий з подружжя. Зокрема той з подружжя, який пережив іншого має право на 1/2 частку в спільному майні подружжя». Можливість видачі нотаріусом свідоцтва про частку в спільному майні, за заявою інших учасників спільної сумісної власності, чинним законодавством не передбачена. Тому

для успадкування частки у спільній сумісній власності після смерті іншого учасника спільної сумісної власності, питання визначення належної спадкоємцеві частки у спільній сумісній власності, необхідно вирішувати виключно у судовому порядку.

У підсумку в статі обґрунтовується позиція про те, що дії нотаріусів щодо відмови в оформленні права на спадщину з причини невідзначеності частки спадкодавця у спільному майні хоч законодавчо і обґрунтовані, проте є нелогічними. Для обґрунтування виділяється два аспекти: по-перше, після смерті учасника спільної сумісної власності дії неспростовна презумпція рівності часток усіх співвласників; по-друге, нотаріуси мають право видавати свідоцтво про право на спадщину одному з подружжя, зокрема тому який пережив іншого, на 1/2 частку в спільному майні подружжя. Таким чином, логічним і таким, що відповідає законним інтересам учасників цивільних відносин, є висновок, що нотаріус повинен мати право арифметично вирахувати частку, яка припадає на спадкоємця (спадкоємців) і видавати відповідне свідоцтво на таку частку без судового розгляду.

Ключові слова: спільна сумісна власність, частка у праві спільної власності, успадкування частки, відчуження частки.

Nykyforak V., Halkevych S.
The problematic aspects of the alienation of a share within the right of joint common ownership

The paper under studies deals with the significant issue of the alienation and inheritance of a share within the right of joint common ownership. Despite the already formed and generally recognized doctrinal view on the non-share nature of joint common ownership,

the current legislation contains a range of provisions regarding “a share in joint common ownership”. Hence, the paper concludes that it is not a technical or some other error. Instead, the legislator assumes the existence of shares in joint common ownership in a latent, hidden state. For instance, if the relationship between the co-owners is stable, their shares are regarded to be in a latent state. On the contrary, if this sort of stability gets violated (which may result from either the division of common property, or the alienation of a share from it, or the transformation into common partial property), the shares get clearly determined.

The paper outlines that the transformation of spouses’ joint ownership into the common partial property may be both stipulated by the will of one of them and arise from the legislative requirements that determine the procedure for inheritance of property in joint common ownership. In accordance with the Civil Code of Ukraine, the testator has the right to bequeath his share within the right of joint common ownership without defining and allocating it. The specific size of the share in this case will be determined after the opening of the inheritance. Regardless of the fact that legislation gives the testator such a right, the same legislation does not give notaries the right to allocate such a share after the death of the testator. In an indisputable notarial procedure, only the second spouse is entitled to issue a certificate of the right to a share of all possible participants in joint common ownership. In particular, “the spouse who outlived the other is entitled to 1/2 share in the joint property of the spouses”. The possibility of issuing a certificate of a share in joint property by a notary, at the request of other participants in joint common ownership, is not provided by the current legislation.

Therefore, in order to inherit a share in the joint common ownership after the death of another participant in the joint common ownership, the issue of determining the heir's share in the joint common property shall be resolved exclusively in court.

In conclusion, the paper substantiates the point that the actions of notaries in terms of refusing the registration of the right to inheritance due to uncertainty of the testator's share in the joint common ownership (although legally justified) are illogical. The above substantiation relies on two aspects: firstly, after the death of a participant of the joint common ownership, the presumption of equality of shares of all co-owners is irrefutable; secondly, notaries have the right to issue a certificate of inheritance to one of the spouses, particularly, to the one who outlived the other, for 1/2 share in the spouses' joint common ownership. Thus, it is logical and goes in line with the legitimate interests of the participants of civil relations that the notary should have the right to arithmetically calculate the share that falls to the heir (heirs) and issue the appropriate certificate for such a share without judicial review.

Key words: joint common ownership, a share within the right of joint common ownership, inheritance of a share, alienation of a share.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 30.11.2022)
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 30.11.2022)
3. Великанова М.М., Горбуля Г.А. Договір про поділ майна подружжя, що є об'єктом права спільної сумісної власності. Юридичний вісник. 2012. № 2 (24). С. 80-83.

4. Кухарев О.Є. Спадкове право України: Навч.-практ. посібник. К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. 222 с.

5. Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування» від 16.05.2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-753740-13#Text>

6. Лозовий А.І. Правовий режим спільної власності на нерухоме майно. Jurnalul juridic national: teorie și practică. Decembrie 2014. С. 138-143.

7. Михальнюк О.В. Договори подружжя стосовно їхнього спільного та роздільного майна. Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 3. С. 66-70.

8. Науково-практичний коментар до Сімейного кодексу України. За ред. Є.О. Харитонова. Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. 552 с.

9. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України / За ред. Ю. С. Червоного. К.: Істина, 2010. 133 с.

10. Никифорак В.М. Договірний порядок поділу спільного майна подружжя // Актуальні питання приватного та публічного права: монографія / за ред. Н.Д. Гетьманцевої, М.І. Боднарука, Н.М. Процьків. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. С. 396-426.

11. Печений О. Проблеми спільної сумісної власності подружжя у ракурсі спадкування. Вісник Академії правових наук України. 2009. № 4. С. 119-131.

12. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>

13. Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.2008 № 7 «Про судову практику у справах про спадкування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>

14. Смелянець Г.Є. Правовий і державний режими: поняття і співвідношення. Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць. Одеса: Юридична література, 2005. Вип. 24. С. 283-286.

15. Спасибо-Фатеева І.В. Науково-правовий висновок щодо оформлення права на спадщину у разі спадкування приватизованої квартири, що знаходиться у спільній сумісній власності. Мала енциклопедія нотаріуса. 2007. № 6. С. 67-68.

16. Сурженко О.А. Деякі питання, що постають при здійсненні прав на спільне майно. Теорія і практика правознавства. Вип. 1(13). 2018. С. 1-10.

17. Харьковская цивилистическая школа: грани наследственного права: монография / И.В. Спасибо-Фатеева, О.П. Печенький, В.И. Крат и др.; под ред. И.В. Спасибо-Фатеевой. Харьков: Право, 2016. 608 с.

18. Христенко Н.Ю. Право спільної сумісної власності фізичних осіб: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». К., 2006. 24 с.

19. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, Т.І. Бєгова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. Х: Право, 2012. 656 с.

